

ξένον αἱ ἐξῆς καινοτομίαι, ἐκτὸς τῆς ἐν γένει συντάξεως καὶ στίξεως ἢ μᾶλλον ἀστιξίας, (ὅπως εἰς τὰς ἀρχαιοτάτας ἐπιγραφάς):

1. Ἡ γενική: τῆς αἰδοῦ.
2. Τό: «π' ὄψη».
3. Τό: «τ' ἄρθρον».
4. Οἱ ἑλληνικοὶ ἀριθμοὶ: «Γ.Θ.Ο.Ε. καὶ Γ.Φ.Ο.Ζ.» μὲ τελείας.

5. Ἡ σύνταξις, ἡ ὀρθογραφία καὶ ὁ ὅρος: «χρῆσιν λουτρῶν καθ' ἅπασαν τὴν παραλείαν μέχρι Μπουμπουλοῦς κατεστραμμένου ἀνεμοκύλου».

6. Ὁ δις ἀπαντῶν ὅρος: «πανιέρων», ἴσως διότι οἱ πρωτογενεῖς ἐκεῖ λουτῆρες καλύπτονται πρὸς τὰ κάτω μὲ πανιά. (φοικτὸν ἰδεῖν).

7. Ὁ ὅρος: «λουομένων οἰουδήποτε φύλλου» (ὄχι δεδαίως σικῆς, ἀλλ' ἐξ οἰουδήποτε δένδρου).

8. Ὁ ὅρος: «τῆς σχετικῆς λουτρομανδίας» (κατὰ τὰς τῆς μανδίας, τῆς ζουρλομανδίας).

9. Ἡ σύνταξις κλ. τοῦ: «θὰ καταγγέλουτε εἰς τῶν ἀρμοδίων δικαστικῶν ἀρχῶν καὶ θὰ τιμωροῦνται συμφρόνως τοῖς ἄρθροις τοῦ ποινικοῦ νόμου, ἡ δὲ ἐκτέλεσις αὐτῆς ἀνατίθεται...»

Φρονοῦμεν ὅτι πρέπει νὰ ληφθῇ μέριμνα συναγωγῆς καὶ ἀποταμιεύσεως καὶ ἄλλων τοιούτων ἐπισήμων ἐγγράφων διὰ νὰ τὰ ἔχωσιν ὡς ὑπόδειγμα οἱ θέλοντες νὰ γράψωσιν ἑλληνικὰ ἀνεγνωρισμένα. Συγχρόνως πρέπει ταῦτα νὰ εἰσαχθῶσι καὶ εἰς τὰ διδασκτικά βιβλία τοῦ Κράτους.

Εἰ δ' ἄλλως (τὸ καὶ ἀπλούστερον) πρέπει νὰ τροποποιηθῇ ἐν καιρῷ ἢ νὰ καταργηθῇ τὸ σχετικὸν περιεργον ἄρθρον τοῦ Συντάγματος περὶ γλώσσης....

Τώρα ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν τῆς διαταγῆς (διότι ἔχει καὶ οὐσίαν) παρατηροῦμεν ὅτι ἡ ἀστυνομική, ἡ χωροφυλακογενὴς ἀντίληψις ἐφρόντισε περισσότερον διὰ τὴν κάθαρσιν τῆς γλώσσης παρὰ διὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν κητοίκων, ἐν οἷς καὶ πολλοὶ πρόσφυγες, εἰς οὓς μάτην οἱ ἐπιθεωρηταὶ συνίσταν ὅτι πρέπει νὰ λούωνται ἐνίοτε διὰ λόγους ὑγιείας καὶ καθαριότητος. Ἐρχεται ὁ ἀμειλικτος νόμος, ὁ φύλαξ τῆς τηρήσεως τῆς δημοσίας «αἰδοῦ» καὶ ἀπαγορεύει τὴν «χρῆσιν δημοσίων λουτρῶν», συλλαμβάνει δὲ ἀγγελιδὸν τοὺς λουομένους ἐγκληματικῶς πρόσφυγόπαιδας καὶ τοὺς ἀπάγει ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει εἰς τὸ ἀστυνομικὸν πραιτώριον!!

Ἐν τέλει φρονοῦμεν ὅτι θὰ ἦτο μεγάλη παράλειψις ἐκ μέρους τοῦ κράτους ἂν δὲν ἐπαραιοσημοφόρει τοὺς ἐγκρίνοντας τὰς τοιαύτας διαταγὰς κ.κ. νομάρχας. (Ἐχει γνῶσιν, ὡς ὤφειλεν, ὁ κ. ὑπουργὸς τῶν Ἑσωτερικῶν; Τότε πρέπει καὶ αὐτὸς νὰ λάβῃ παρασημῶν!)

Ἄς τοὺς χειροκροτήσωσι τοὺλάχιστον, σὺν τοῖς ἄλλοις, οἱ Σπετσιῶται οἱ καταφεύγοντες διὰ τὰ λουτρά των, μὲ δαπάνην πολλῶν δραχμῶν, εἰς τὴν ἀπέναντι Πελοποννησιακὴν ἀκτὴν, χυδαῖστί «Κόσταν» καλουμένην, (ἄλλο βασίλειον ἐκεῖ, ὅπου ἐπιτρέπονται καὶ μπαῖν μίξτε, ἀρεκτὰ νεωτεριστικά). Ἄς χειροκροτήσωσι καὶ οἱ μεταβαίνοντες χάριν τῶν λουτρῶν των εἰς τὸ δροσίζον νησί ἐπισκέπται, οἱ ἀναγκαζόμενοι ν' ἀναχωρήσωσιν ἄλλοις, ἃς χειροκροτήσωσι καὶ οἱ συνιστῶντες τὴν μετάβασιν εἰς τὰς ἑλληνικὰς λουτροπόλεις ἀρμόδιοι, τοῦ ἐν τῷ Ὑπουργείῳ

τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας τμήματος τῶν ξένων!

Ἐξεπαιστέον ἐν τέλει ἂν μὲ τοιαύτας διοικητικὰς καὶ γλωσσικὰς ἀντιλήψεις καὶ ἐνεργείας θὰ δυνηθῶμεν νὰ εὐδοκμήσωμεν εἰς τὴν διοίκησιν τῆς μεγαλυνομένης Ἑλλάδος μας! Ἀμήν.

ΟΥΤΙΣ

ΟΙ ΜΕΛΛΟΘΑΝΑΤΟΙ

Τῆς θάλασσης ἀγάπη,

Πρώτη μου καὶ στερνὴ εἵσα σύ:

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

I

«Ὅλα τὰ γύρω νησιά—ξαπλωμένες Νύμφες—κι οἱ ἀπαλὲς καμπύλες τῶν κορμιῶν τοὺς ἀσπρογῶλας—σκεπάζουνε τὰ κάλλια τοὺς μ' ἀνέρα πέπλα πού ὅλο τραβιοῦνται πρὸς τὰ πάνω...»

Ὁ ἥλιος ἀνοίγει τὴ χρυσή του ἀγκαλιά στὶς ψηλότερες κορφὰς τῶν ἀντικρυνῶν βουνῶν. Καὶ οἱ ἀχτίνες του—χέρια χρυσοροδῖνα—χαϊδεύουνε τὴν ἀπαλόκορμη τῆς θάλασσης πού τρεμουλιάζει σὰν πρωτόγαλτη δειλὴ παρθένα, κάτω ἀπ' τὰ χάδια του...

Πιὸ πέρα ἓνα καῖμα περιμένει φύσημα ἀγέρα γιὰ νὰ κουνηθεῖ. Κι ἀκόμα πρὸ κεῖ, ἡ Μάρκη, μακρουλή καὶ ξερὴ πού ξεπετάει κι αὐτὴ τὸ νυφιάτικο κι ἀνέρο πέπλο τῆς σὰ ψηλὰ καὶ τώρα γυμνὴ, ξαπλώνει τὸ κορμὶ τῆς ἡδονικὰ στὴ θάλασσα...

Τὸ ψαροκάϊκο τοῦ Καπτὰν-Σφερδουλά—μὲ τὰ παλὰ τιλιγμένα, γλυστράει πάνω στὸ νερὸ ἀπαλάπαλα...

Καὶ γύρω του, ἔξω ἀπ' τὸ κύμα πού σκίζεται μουρουρίζοντας στὴν πρύμνη του κι ἀπ' τὸ μονότονο τρίξιμο τοῦ καταρτιοῦ καὶ τῶν κουπιῶν στοὺς σκαρμούς, ἡ σιγαλιά...

Ἄξαφνα, μιὰ φωνή,—ὁ Ἀντρέας,

—Ἔεε!... Χάχ! χάχ!.. Για κοιτάξτε κεῖ... Αἶπλα στὸ καῖμα.

—Τί εἶναι;

—Δὲ βλέπετε;... Ἕνα βόδι!...

—Βόδι;... Ποῦ;... Ἀ! καί! καί!... Τώρα εἶδα...

Μόνον τὸ κεφάλι του εἶναι ὅξω ἀπ' τὸ νερὸ...

Ὁ Καπτὰν-Σφερδουλάς στῆθει ἀργὰ τὸ κεφάλι πρὸς τὰ κεῖ... Ἡ ματιά του πλανέται ὀλόγυρα ἀπ' τὸ καῖμα καὶ σταματᾷε στοῦ τιμονιοῦ τὴ μεριά: Ἕνα κεφάλι βοδιοῦ μὲ μικρὰ γυριστὰ κέρατα βγαίνει ἀπ' τὸ νερὸ... Κι ἔπειτα ἓνα βαρὺ παραπονεμένο μουκανητὸ φτάνει ἀπὸ κεῖ καὶ χάνεται στὸ ἀπέραντο τῆς θάλασσης... Καὶ σὲ λίγο ξανακούγεται ἀπὸ τὴ Μάρκην—σὺν ἀπάντησιν—πρὸ σιγανό, σβυσμένο...

Κι ὁ καπετάνιος μὲ φωνὴ βαρετή:

—Τὸ πλένουνε φαίνεται... Μά, μπορεῖ νὰν τὸ βοιτῆσανε στὸ νερὸ γιὰ νὰν τοῦ περάσει ἡ φούρια—θάναν σερινὸ καὶ δὲ θάφινε ἵσυχια τὰ θηλυκά...

Κάποιο κρυφόγελο ζουνοαφίζεται στὰ γέλια τῶν ναυτῶν... Ὁ Ἀντρέας ἀλλάζει πονηρὲς ματιὰς μὲ τὸ Μινάλη...

Τὸ καῖμα ὅσο πάει μικραίνει καὶ χάνεται σιγά-σιγά στὸ κουραστικὸ μαγνάδι τῆς πρωϊνῆς καταχνιάς.

Τώρα εἶναι μόνον στὸ πέλαγο... Ἡ θάλασσα λαμπα

κοπάει, λές κι είναι σπαρμένη από ἀμέτρητα τριψάλα κατρεφτών.

—Κράτα! ἡ βαρειά φωνή τοῦ καπετάνιου.}

Τὸ ψαροκάϊκο τρέχει λίγο ἀκόμα, κι ἔπειτα, σιγά-σιγά σταματᾷ στὴ μέση τοῦ πελάου—φαντάζοντας σὰν κάποιο θαλασσινὸ τέρας μὲ τὰ κούνητα τεντωμένα κοιτιά του.

—Πρόσεχε, Ἀντρέα!... εἶναι καινούρια μάγκα!

Ὁ Ἀντρέας μὲ τὸ πρόσωπο γεμμένο πρὸς τὰ πίσω —καὶ κάποιος μορφασιμὸς ἀπάνω τυπωμένος, σὰν περαιοτικοῦ τρόμου—ἐτοιμάζεται νὰ νάψει τὸ φυτῆλι τοῦ δυναμίτη.

Τὰ χέρια φαινομενικὰ σταθερὰ τρέμουν λιγάκι σήμερα... Κι ὁ Καπετάνιος μὲ τὴν τσούρμα, μαζεμμένοι στάκροπλωρο καὶ γέροντας πρὸς τὰ πίσω, φωνάζουνε, δίνουνε συμβουλές, τρέμουν...

Ἦ ὀχι ἀπὸ φόβα!

Λέν εἶναι ἡ πρώτη φορά... Μά, εἶναι νέα βλέπει μάγκα καὶ ποιὸς ξέρει...

—Μά, πῶς τὸν βαστᾷς ἔτσι;!... Θὰ σοῦ πέσει!...

—Πρόσεχε τὸ χέρι σου!...

—Τραβήξου!...

—Πέτοχτον!...

Καὶ ξάφνου, μιὰ λάμψη! Ἕνας κρότος βαθύς! Καπνοί! καὶ τὸ καράβι τραντάζεται συνθέμελο...

...Κεῖ στὴν πρύμη ὁ Ἀντρέας ὀρθός, μὲ μισάνοιχτο στόμα, κοιτάζει τοὺς συντρόφους του σὰ χαμένους.

Τὰ μάτια του μισόκλειστα καὶ τὰ ρουθούνια ἀνοιγοκλείνουν νευρικὰ... Κι ἔπειτα μιὰ φωνὴ σπαραχτικὴ κι ὁ δίστιγος σωριάζεται κατάχαμα...

Τοῦχε πάρε τὰ χέρια ἡ φωτιά...

II

—Οὐφ! κοπήκανε τὰ χέρια μου... Κι εἶδες, μωρέ;... οὔτε γι ἀστεῖο δὲ φουσαί... Φτου! νὰ πάρε ὁ διάολος!

—Ἄσε τὰ λόγια, Μιχάλη!... Τράβα τώρα κοιτιά κι ἔχουμε καιρὸ γιὰ κοιθέντες.

Ἀπόγευμα πιά κι αὐτοὶ ἀκόμα στὸ πέλαγο.—Φοβοῦνται...

—Γύρω ἡ θάλασσα εἶναι φιλακισμένη στὰ σύννεφα... Ἀέρας οὔτε ἴχνος—Ἀὐς πῶς τὸ καὶ ἀρμενίζει μέσα σὲ λάδι...

—Κατεβῆτε νὰ σπρώξουμε, ρε παιδιά! ἀκούγεται ἀπ' τὸ τιμόνι ὁ Σκεπαρνᾶς.

—Πᾶψε! πᾶψε! τοῦ κάνει ὁ καπετάνιος ρίχνοντας τὴν ματιά στὸν Ἀντρέα ποῦναι ξαπλωμένος δίπλα στὸ ναῦτη. Πᾶψε κι ἄστους νὰ κάνουνε δουλειά...

Οἱ ἄλλοι γελᾶνε μὲ τὴν καρδιά τους.

Βρίσκονται ὅξω ἀπ' τὸ λιμάνι—πνιγμένο μέσα σὲ μιὰ σταχερὴ καταχνιά... Οἱ σφυρίζοντες τῶν ἐργοστασίων σφυρανε ἐξήμισυ καὶ μαζὶ μαυτὲς φτάνει ξεληχισμένη ἡ φωνὴ τοῦ ντελάλη.

—Κάτου στὸ μῶλο! Φέερανε πεπόνια! Τρεῖςειες δεκάρες ἡ ὀκιά!

Ἡ καταχνιά ὅσο πάει γίνεται πυνώτερη, πληχτικὴ... Καὶ τὰ σύννεφα, σταχερὰ, μαζεύονται-μαζεύονται...

—Καπετάνιε! λέει δισταχτικὰ ὁ Μιχάλης. Δὲ μοῦ φαίνεται νὰ μαγερεύει καλά...

Ὁ Σφέρδουλας τὸ βλέπει αὐτὸ, μὰ ὁ φόβος του

γιὰ τὸ δυναμίτη τὸν κάνει νὰ πεῖ περιφρονητικὰ ἕνα.

—Κάνε δουλειά σου!

Κι ὁ Σκεπαρνᾶς.

—Ρε Μιχάλη! Γιατί τὸν ἔχουμε τὸν καπετάνιο; Γιὰ φυγούρα;

—Αὐτὸ ποῦ σᾶς λέω! ἐπιμένει ἐκεῖνος. Ἐγὼ ξέρω...

—Θὰ πᾶψεις; τᾶγριεύει ὁ Καπετάνιος.

—Θὰ πᾶψω... Μὰ... ἐγὼ λέω νὰ μποῦμε στὴ Μάντρα γιάπῳψε...

Αὐτὸ δὲν τῷχε σκεφεῖ ὁ Καπετάνιος. Ἡ Μάντρα εἶναι καλὸ λιμανάκι. Μά, τὸ πείσμα του δὲν τὸν ἀφίνει νὰ σκεφεῖ, νὰ κρίνει, κι ἀπαντᾷ ἀπότομα.

—Ἡ Μάντρα εἶναι γιὰ τὰρνια!

Κι ὁ Σκεπαρνᾶς χαρούμενα.

—Μπράβο, Καπετάνιε!... Νὰ μοῦ ζήσεις!... Ἡ Μάντρα εἶναι γιὰ τὰρνια!...

Καὶ λέγοντας σκύβει στὸν Ἀντρέα. Μαυτὸς κραταίει τὰ μάτια κλειστά...

Ὁ Καπτάν Σφέρδουλας σκυφρώνει τὰ φρύδια χωρὶς νὰ μ'λήσει—Ὀλόρθος μέσ' στὸ καράβι, μὲ τὰ πόδια ἀνοιγμένα στῆρῃ τὸ τοιγάρο του...

—Πές τα κι ἄσε τὸ Μιχάλη νὰ τρεμουλιάζει... Μπράβο, Καπετάνιε! Ξακολούθησε ὁ Σκεπαρνᾶς σκίβοντας κάθε τόσο στὸν χτυπημένο ποῦ ἄφινε ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ κάποιο πνιχτὸ δογγητό...

—Ἔ! καλά! Δὲν παύεις καὶ σὺ τώρα; Ἔ!...

Ἄιντε νὰ λύσεις καμμιὰ μούδα—γιατί νομίζω πῶς φουσαί.—Νὰ μᾶς σπρώξει ὁ ἀέρας... Κάνε, λοιπὸν κουνήσου!...

Ἐκεῖνος σιγώθηκε μὲ παγομένο τὸ χαμόγελο στὸ στόμα...

... Τὰρεράκι ἄρχισε νὰ γαϊδεύει ἀπαλὰ τὴ θάλασσα...

III

Οἱ γλᾶροι βρέχουνε τᾶσπρα τους στῆδια στὸ νερό, ἀφίνοντας κατὶ τραχειά —Κόου! κούου! καὶ φεύγουνε —φεύγουν...

Ἐσπιιά...

Θολώνει τὸ νερό... Πρασνίζει...

Τὰ βύθη τῆς θάλασσας ταράζονται μ' ἕνα ἀδινάκοπο, πνιχτό.

—Βοῦου! Πλούφ!

Κι ἔξω ἀπ' τὸ πέλαγο ἔρχονται κουβαριστὰ τὰ πρῶτα κύματα, τὸ ἕνα πίσω ἀπ' τὸ ἄλλο καὶ χάνονται πέρα μακρυνά, στὰ βράχια τοῦ ἀκοργιαλιού...

—Ὡχ! Παναγία μου, μεγαλεῖο! φωνάζει κάποιος μὲ παρὰ ξενὴ χαρά.

Τὸ καὶ κουνιέται δῶ κ' ἐκεῖ κι ὁ δύστιγος Ἀντρέας ποῦ τὰ κουνήματα τὸν κάνουν νὰ ποναίει, ἀφίνει λεύτερα τὰ δογγητά του... Καὶ κάθε τόσο τὸ μούτρο τοῦ Σκεπαρνᾶ γέρνει ἀμήχανο πάνω στὸ χτυπημένο, μὴν ξέροντας πῶς νὰ τοῦ δείξει τὴν συμπῶνιάν του...

—Λύσε κι ἄλλη μούδα! Βασίλη!

Ὁ ἀέρας θεριεύει πάνω ἀπ' τὴ θάλασσα... Τὰ κύματα φουσκομένα τώρα, τρέχουνε πάνω στὸ ψαροκάϊκο καὶ τοῦ θγαίνουνε μπρὸς, ἴδια βουνά, ἀντίσκοβα στὸ δρόμο του...

Μὰ εἶναι τὰ σίζει ἀκούραστα κάθε φορά...

Καὶ πάλι τὸ κύμα μπρὸς καὶ πάλι τὸ καὶ ποῦ τὸ σίζει... Κι ὅποιος κουραστέι...

...

—Κι ἄλλη μούδα!

—Τί λές, Καπετάνιε, θά τουμπάρουμε!...

—Κάνε κείνο πού σου λέω! φρενιάζει κείνος...

Δέν πρέπει νά τούς βρεί τὸ κακὸ στ'ἀνοιχτά... Καὶ τώρα πού εἶναι ἡ ἀρχὴ φεύγουνε γρήγορα ὅσο μποροῦν τὴν ὀργή του...

Οἱ φωνές τους λαχανιασμένες. Καὶ τὰ κορμιά—μπρούτζινα—ἄλλα γεμμένα δῶ, ἄλλα τεντωμένα κεῖ, ἀγαλιατένια, σκύθουνε, ὀρθώνονται, παλεύουν...

...Ἕνα κῆμα—βουνό—κι ἔπειτα ἄλλο, κι ἄλλο... Κι ἀπὸ πέρα ἔρχονται ἄλλα, κι ὅλα συναπαντιοῦνται στὴ μέση—στὶς ἀκρες—παντοῦ τοῦ πελάου καὶ σπάζουνε σὲ μύρια τρίψαλα... Κι ἐκεῖ πού σπάζουνε—λίαντοι βαθεῖοι κι ἀπάνω τους νὰ πέφτουν ἄλλα κύματα μουγκρίζοντας...

Μιά ἀόριστη θολούρα, σὰ νεραϊδόπεπλο, ἀπλώνεται παντοῦ καὶ χαμηλώνει· χαμηλώνει, σὰ νὰ θέλει νὰ κλείσει σπᾶτέλεωτο μᾶκρος τῆς τῆ θάλασσα... Κι ἐκεῖνὴ ὅλο ἀνασηκώνει τὸ νερόκορμος, σ' ἕνα πόθου ἀγκύλισμα κι ὅλο σοριάζεται χάμω ἀγκομαχώντας...

Καὶ τὰ καροῦλια τῶν πανιών τρίζουνε καὶ τὸ κατάρτι κι ὅλο τὸ ψαροκαΐκο...

Μιά ἀδιάκοπη ταραχὴ... Κρότοι παράξενοι... Πνυχτές φωνές... Στεναγμοὶ βαθεῖοί...

Κι ἔπειτα ἡ νύχτα!...

Ἀθήναι, 1919.

Γ. Γ. ΖΑΓΛΑΚΙΔΗΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΕΡΓΑΤΙΚΕΣ ΓΝΩΜΕΣ

**ΜΟΡΦΩΣΤΕ ΚΑΙ ΦΩΤΙΣΤΕ ΤΟ ΛΑΟ, □ □ □ □ □
ΑΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΘΕΛΕΤΕ ΤΗΝ ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΗ ΤΟΥ**

Ἡ ἐφημερίδα «Ριζοσπάστης» ἔγραψε ὅτι, ἂν καὶ τὰ μεροδοῦλια φτάσανε στὸ ἀνώτατο δυνατό ὄριο καὶ πραγματοποιήθηκε ἡ ὀχτώωρη ἐργασία, ἡ θέσις τῶν ἐργαζομένων, ἀπὸ κοινωνικὴ ἀποψη, δὲ καλλυτέρεσθαι, ἐπειδὴ ἡ ἀστικὴ τάξις διατρέπει πάντοτε τὴν παραγωγὴ καὶ ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ἐπιβαρύνει τὴν καταβλῶσιν.

Ὅτι ἡ ἀποτυχία τῆς ξαπλώσεως τῆς Ρούσικης ἐπανάστασις στὴ Γερμανία καὶ ὅλη τὴν Εὐρώπῃ, χρωσιέται στὴν καλὴ ὀργάνωσιν καὶ ἀλληλεγγύῃ τῶν ἀστικῶν καὶ φεουδαλικῶν τάξεων τῆς Γερμανίας καὶ στὴς προσπάθειες τῶν ἀστῶν τῆς Δύσεως, γιὰ τὴν κατάπνιν τῆς Κοινωνικῆς Ἐπανάστασις.

Ὅτι ἡ Βαλκανικὴ καὶ ἰδιαιτέρα ἡ Ἑλλάδα, ἐξ αἰτίας τῆς γεωγραφικῆς τῆς θέσεως καὶ ἄλλων λόγων (ποιῶν ἄραγε;) θὰ εἶνε ἴσως τὸ τελευταῖο κράτος στὸ ὁποῖο θὰ πραγματοποιηθεῖ ἡ κοινωνικὴ μεταβολή.

Ὅτι τέλος, ὁ ἐπαγγελματικὸς ἀγῶνας ἔχει χρεωκοπήσει καὶ μονάχα ὁ πολιτικὸς ἀγῶνας εἶνε ἐκεῖνος πού θὰ σώσει τὴς τάξεις πού δουλεύουνε, ἀπὸ κείνες πού τὶς ἐκμεταλλεύονται.

Ἀπὸ τὸ φίλκατο «Ριζοσπάστης», κάτι ἄλλο περιμέναμε νὰ μᾶς ἐξηγήσει. Τὶς αἰτίες πού μακρομερεῖναι τὴ ζωὴ τοῦ ἀστικοῦ καθεστώτος, σὲ βάρος τοῦ δουλευτῆ λαοῦ. Καὶ ἀφοῦ μάλιστα, «Ἡ διὰ τῶν ὁδοφραγμάτων καὶ τῆς ἐνόπλου στάσεως ἀνατροπὴ τοῦ

ισχύοντος καθεστώτος δὲν εἶνε ἡ ἀπολύτως ἀπαραίτητος. (Λογοκρισία «Ριζ.» 3 γραμμῶν)... ἐπιδιωκομένης κοινωνικῆς μεταβολῆς», καθὼς ὁ ἴδιος ὁ «Ριζοσπάστης» ὁμολογεῖ στὸ τελευταῖο ἄρθρον τοῦ τῆς 10 Αὐγ.—19, μὲ τὴ δυνατὴ του φωνή, περιμέναμε νὰ θροντοφωνήσῃ στὸ Ἑλληνικὸ Προλεταριάτο τὸν τρόπο πού θὰ μπορέσει πραγματικὰ νὰ λυτρωθεῖ καὶ νὰ μὴν εἶνε ἔτσι ἡ Ἑλλάδα τὸ τελευταῖο κράτος στὴ Βαλκανικῇ, στὸ ὁποῖο θὰ πραγματοποιηθεῖ ἡ κοινωνικὴ μεταβολή.

Καὶ αὕτῃ τὴν ἄλλη ἐξηγήσῃ πού περιμέναμε νὰ μᾶς ἀναπτύξῃ γιὰ τὰ πραγματικὰ αἰτία πού καὶ στὴ Δύση ἀκόμα ἐμποδίσανε «τὴν ἀστικὴν τάξιν ἀπὸ μὴ νῶν νὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν ἱστορίαν», τὴν ἀνέφερε ὁ ἴδιος, περνούοντας τὴν βιαστικὰ καὶ ἀσυχολίαστα καὶ γι' αὐτὸ τοῦ τὴν ἐξαπατῶμεν, ἰδοὺ κατὰ λέξιν, ὅπως τὴν ἐδημοσίευσεν στὸ φύλλο τῆς 3 Αὐγ. 1919.

«Ὁ Μάρξ λέγει, ὅτι γιὰ νὰ φθάσῃ ἡ στιγμή πού θὰ δυναμίσῃ τὸ προλεταριάτον νὰ πάρῃ τὴν ἐξουσίαν, πρέπει νὰ ὑπάρχουν κάποιοι ὅροι ἀπαραίτητοι, οἱ ὁποῖοι ἄμα λείπουν, καθιστοῦν ἀδύνατον τὴν δρασίν του. Πρέπει δηλαδὴ τὸ ἀστικὸν καθεστὼς, εἰς ἕνα τόπον, νὰ ἔχῃ ἀναπτυχθῇ καλὰ, ἢ τοῦλάχιστον ἡ μορφή τοῦ προκαπιταλιστικοῦ καθεστώτος νὰ εἶνε τοιαύτη, ὥστε ἡ ἐθνικοποίησις τῶν παραγωγικῶν μέσων νὰ εἶνε ἡ μόνη λύσις τοῦ κοινωνικοῦ πορθλήματος εἰς ἕνα τοιοῦτον καθεστὼς. Ἡ μεγάλη παραγωγὴ νὰ ἔχῃ συγκεντρώσῃ κεφάλαια εἰς ὀλίγα χέρια, ὁ ἐκπρολεταριασμός τῶν ἐργαζομένων νὰ εἶνε σταθερός, καὶ ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ τοῦ τόπου νὰ μὴ κλείεται μέσα εἰς ὅρια ἐθνικὰ. Τὸ προλεταριάτον νὰ εἶνε ἐτοιμον διὰ μίαν τοιαύτην μεταβολήν, δῆλα δὴ ὀργανωμένον, μορφωμένον οἰκονομικῶς καὶ πολιτικῶς καὶ κατ'ἀλλήλῃν νὰ κυβερνήσῃ κατὰ τὸν δημοκρατικώτερον τρόπον, ὅχι μόνον τὰ πολιτικὰ πράγματα, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρον τὴν οἰκονομικὴν ζωήν».

Αὐτὰ μᾶς λέει ὁ «Ριζ.», ὅτι διδάσκει ὁ Μάρξ, καὶ δὲν ἀμφιβάλουμε καθόλου γιὰ τὴ διατύπωσίν του. Καὶ ἀλήθεια, ἡ πιστὴ αὐτῶν ἐκπλήρωσις εἶνε κείνη πού θὰ μπορέσει νὰ διευκολύνῃ τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας, καὶ κατὰ συνέπειαν νὰ βελτιώσῃ τὴν κατάστασιν τῆς ἀνθρωπότητος. Γιατί, μόνον περὶ διευκολύνσεως τῆς φυσικῆς ἐξελίξεως, πρόκειται, στὴν ἀκαταμάχητη δύναμιν τῆς ὁποίας ὑπάγεται καὶ ἡ ἀνθρώπινη κοινωνία. Οἱ ἄνθρωποι, εἴτε ἀστοὶ λέγονται εἴτε φεουδάρχαι, εἴτε ὁπωσδήποτε ἄλλοιως, ὅσο καὶ ἂν θελήσουνε νὰ ἀντιδράσῃ στὴν φυσικὴ αὐτὴν ἐξέλιξιν τίποτε δὲ θὰ κατορθώσουνε, γιὰ νὰ ἀνακόψουν τὴν πορεία τῆς. Μὰ τὰ σοφὰ, τὰ βαθεῖα παρατηρητικὰ αὐτὰ λόγια τοῦ Μάρξ, παρμένα μέσα ἀπὸ τὴν οἰκονομολογικὴ ἐπιστήμην, ἔλαβε ποτὲ κανένας ὑπ' ὄψιν του; Ἄς μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ ἀμφιβάλουμε καὶ νὰ ποῖμε ὅτι τὴν ἀμφιβολία μας αὕτῃ τῇ στηρίζουμε πᾶνον στὸ χωρισμὸ τοῦ πολιτικοῦ ἀπὸ τὸν ἐπαγγελματικὸν ἀγῶνα, ἐνῶ καὶ οἱ δύο αὐτοὶ ἀγῶνες εἶναι ἀλληλένδετοι, καὶ δὲ κάνει ὁ ἕνας χωρὶς τὸν ἄλλον.

Ἀλλὰ γιὰ χρεωκότησε ὁ ἐπαγγελματικὸς ἀγῶ-